

Fremtiden er nå

Jeg var i ungdomsårene den gang Tannhelsetjenesteloven ble vedtatt. I 1984 hørte jeg Alphaville, Depeche Mode og Van Halen toppe hitlistene på svenske Poporama, og jeg tok opp musikken fra radio på kasset. Jeg gikk på Strupe ungdomsskole i Halden, hvor alle skvatt da tannlegesøstera kom inn i klasserommet og ropte navnet ditt. Jeg var ikke redd, tror jeg, men jeg gledet meg ikke til å borre. For hull var det på den tiden, og jeg var intet unntak. Det var bare én i klassen som ikke hadde hull. Hun bodde på gård og hadde brønnvann.

1984 er lenge siden. Siden den gang har kunnskapsnivået, kompetansenivået, kjøpekraften og helsen økt betydelig i Norge. Tannhelsen har bedret seg vesentlig. Vi er blant verdens aller beste land å bo i. Hvorfor skal vi da endre noe som fungerer? Hvorfor sier vi ikke lenger at tannhelsetjenesten er en suksesshistorie?

Munnhelse er noe mer enn tannhelse, og det er mye mer enn karies. Tannlegene forteller at på åttitallet hadde de nesten bare tid til kariesbehandling. I dag er kariesforekomsten betydelig mindre, selv om den fortsatt er svært høy i utsatte grupper. Det er verdt å minne om at kariesforekomsten er lav som følge av det gode forebyggende arbeidet som har vært utført av tannleger og tannpleiere over mange år, en viss politisk bevissthet og villighet til å se på sukker i kostholdet, men kanskje aller mest innføringen av fluorider i munnhygien. De endrede kostholdsvanene under pandemien og rapportene fra Sverige om en viss økning i kariesforekomst viser kanskje sårbarheten også når det gjelder karies. I tillegg til dette er det kommet rapporter som viser negativ periodontittutvikling under pandemien. Dette forteller meg at forebyggende arbeid og behandling og oppfølging av sykdom fortsatt er viktig.

I kommunal- og spesialisthelsetjenesten er det ingen helsegrupper som tar ansvaret for munnhulen. Riktignok er det enkelte som gjør en innsats på dette området, men min opplevelse fra mange år i sykehus er at alle forventer at dette ordner tannlegen. Er vi det ansvaret bevisst? Er vi klare til å være hele munnhulens spesialister? Eller henger vi igjen på at vi først og fremst er operatørene? Er vi de som reparerer tapt

Foto: Kristin Aknes.

tann- (og ben)substans, tapte tenner og reduserte smil? Eller er vi munnhulediagnostikere? Jeg mener og tror at vi er alt dette. Tannlegen er munnhulens ekspert.

Rett før sommerferien fikk NTF det som vi ville. Regjeringen setter nå ned et utvalg som skal se på fremtidens tannhelsetjeneste. Mandatet er fortsatt ukjent idet dette skrives. NTF har kjempet for å få dette til, fordi vi ser at det er et stort forbedringspotensial i tannhelsetjenesten. Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) arbeider utfra et lovverk som ble gitt i 1984. Siden den tid har samfunnet og resten av helse- og omsorgstjenesten utviklet seg mye. Min mening er at dagens lovverk ikke er tilpasset denne utviklingen. Vi må ha en ny lov som fremmer de gruppene i dagens samfunn som trenger det mest. Det samme mener jeg om Folketrygdloven. Innenfor munnhelse treffer ikke denne loven alle grupper som har et særskilt behov. Loven er i tillegg for komplisert og fører fortsatt til misforståelser, selv blant tannleger og tannpleiere. Totalt sett er lovverket for vanskelig å forstå. Lederen for psykiaterne sa det treffende: Når ikke jeg som lege klarer å forstå rettighetene til mine pasienter innenfor tannhelsefeltet, hvordan skal da pasientene forstå det?

Fremtidens tannhelsetjeneste formes nå. Hvordan skal tjenesten være organisert? Hvordan skal den være finansiert? Hvordan skal den store private sektoren bidra i dette bildet? Skal pengene følge pasienten? Hvordan skal vi sikre sosial ulikhet? Hvordan skal vi sørge for at munnhulen blir en del av kroppen? Hvilke konsekvenser får det? Hva med utdanningen? Forskingen? Spørsmålene er mange, og heldigvis har NTF allerede påbegynt denne prosessen selv i påvente av at regjeringen skulle komme på banen. Hovedstyret og Forum for tillitsvalgte har allerede arbeidet med mange av disse spørsmålene. I tillegg har NTF etablert et samfunnsodontologisk nettverk som vil løfte mange av disse problemstillingene. Vi skal fortsette å jobbe med disse prosessene både innad i NTF og i utvalget, hvor vi selvsagt skal være med. DU som medlem inviteres herved også til å bli med. Det er din fremtid som tannlege som skal i støpeskjeen, og det er nå det skjer. Fremtiden er nå!

Vi må ha en ny lov som fremmer de gruppene i dagens samfunn som trenger det mest.